31.7.2026

Vastaanottaja
lausuntopalvelu.fi

VN/9627/2026

Tehyn lausunto luonnoksesta hallituksen esityksestä eduskunnalle ammatillisesta koulutuksesta annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Tehy lausuu yhdessä Suomen Bioanalyytikot ry:n ja Kuntoutusohjaajat ry:n kanssa luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi ammatillisesta koulutuksesta annetun lain ja siihen liittyvien lakien muuttamisesta.

Tehyn lausunnon pääasiallinen sisältö
Tehy pitää hallituksen esityksen tavoitteita häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumisen vahvistamisesta pääosin perusteltuina. Sääntelyn kehittäminen tukee koulutuksen jatkuvuutta ja osaltaan myös yhteiskunnan huoltovarmuutta tilanteissa, joissa koulutuksen järjestäminen vaikeutuu.

Sosiaali- ja terveysalan näkökulmasta esityksessä korostuvat erityisesti koulutuksen laadun, työelämävastaavuuden sekä potilas- ja asiakasturvallisuuden varmistaminen kaikissa olosuhteissa. Tehy pitää tärkeänä, että poikkeusoloihin liittyvät joustot (mm. näyttöjen toteutustavat ja henkilökohtaistamisen menettelyt) rajataan aidosti välttämättömiin tilanteisiin, eikä niillä heikennetä tutkintojen tuottaman osaamisen tasoa. On ensiarvoista, että opintojen rakenne ja taso on sosiaali- ja terveysalalla, pidetään yhdenvertaisina riippumattomana häiriö- tai normaalitilanteesta.

Korostamme, että sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan koulutuksessa osaamisen riittävä taso on suoraan yhteydessä potilas- ja asiakasturvallisuuteen. Siksi työelämäyhteys ja käytännön osaamisen arviointi ovat keskeisiä laadun varmistamisessa myös häiriötilanteissa. On ensi arvoista, että opiskelijoiden oikeusturva ja yhdenvertaisuus turvataan myös poikkeusoloissa. Lisäksi huomioitava oikeusturva (koulutuksen aikataulutus, toimeentuloon liittyvät seikat, poikkeustilan keston ennakoimattomuus).

Työelämätoimikuntajärjestelmän purkaminen on merkittävä muutos, jonka vaikutukset kohdistuvat erityisesti tutkintojen kehittämiseen ja osaamisen laadunvarmistukseen. Tehy pitää välttämättömänä, että työelämän ja ammattijärjestöjen asiantuntemus integroidaan jatkossakin systemaattisesti osaksi koulutuksen ohjausta, tutkintorakenteiden kehittämistä ja osaamisen arviointia.

Kokonaisuutena Tehy katsoo, että esitys vahvistaa koulutusjärjestelmän kykyä toimia poikkeusoloissa, mutta edellyttää huolellista toimeenpanoa ja jatkuvaa seurantaa erityisesti sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan osaamistarpeiden, koulutuksen laadun sekä työelämäyhteistyön näkökulmasta.

Häiriötilanteita ja poikkeusoloja koskevat ehdotukset
Häiriötilanteen määrittely on pääosin selkeä ja tarkoituksenmukainen. Se kattaa tilanteet, joissa opiskelijoiden turvallisuus tai terveys vaarantuu taikka koulutuksen järjestäminen estyy (esim. tartuntataudit, laajat häiriöt infrastruktuurissa).

Sosiaali- ja terveysalalla koulutus liittyy suoraan potilas- ja asiakasturvallisuuteen, minkä vuoksi häiriötilanteen tulkinnassa pitää korostaa näitä erityisriskejä.

Käytännön työtilanteissa tapahtuva oppiminen ja osaamisen hankkiminen on erityisen altis häiriötilanteille, ja tämä pitää huomioida. On perusteltua, että esimerkiksi lakkoja ei katsota häiriötilanteiksi, mutta sosiaali- ja terveysalalla pitää varmistaa, ettei tämä rajaus johda epäselviin tilanteisiin koulutuksen ja palvelujärjestelmän rajapinnassa. Lisäksi on erityisin tärkeää, että opiskelijoita ei hyödynnetä väärin lakkotilanteissa. Lakon aikana heidän ohjauksensa on turvattava.

Tehyn huomiot koskien ehdotusta yksityisten koulutuksen järjestäjien varautumisvelvollisuudeksi
Ehdotus on sosiaali- ja terveysalan kannalta erittäin tärkeä. Varautumisvelvollisuus ja valmiussuunnitelma parantavat koulutuksen jatkuvuutta kriisitilanteissa. Tämä tukee suoraan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstön saatavuutta poikkeusoloissa. Tehy kannattaa ehdotusta ja korostaa, että toimeenpanoon tarvitaan selkeä ohjeistus ja riittävä tuki koulutuksen järjestäjille.

Tehyn huomiot koskien ehdotusta oppivelvollisten ensisijaisuudelle poikkeusoloissa ja häiriötilanteissa
Oppivelvollisten ensisijaisuus on perusteltua perusoikeuksien näkökulmasta, koska koulutuksen jatkuvuus liittyy myös huoltovarmuuteen ja työvoiman saatavuuteen. Aikuisopiskelijoilla on merkittävä rooli alan työvoiman nopeassa täydentämisessä. Korostamme, että myös aikuisopiskelijoiden koulutuspolut (erityisesti sosiaali- ja terveysalalla) on turvattava.

Tehyn huomiot koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 45 a §:ksi
Henkilökohtaistamiseen liittyvä jousto on kriisitilanteissa perusteltu. Painotamme kuitenkin, että se on hyväksyttävää vain välttämättömissä tilanteissa. Opiskelijan oikeusturva ja yksilöllinen opintopolku pitää turvata mahdollisimman pitkälle.

Tehyn huomiot koskien ehdotusta ammatillisesta koulutuksesta annetun lain uudeksi 52 a §:ksi
Osaamisen näyttämisen ja arvioinnin pitää toteutua aidoissa tai realistisesti simuloiduissa työtehtävissä. Mahdollisuus toimia toisin on perusteltu, mutta käyttöä on rajattava, koska osaamistason ja siten myös asiakas- ja potilasturvallisuuden varmistaminen on ensisijaista.

Tehyn huomiot koskien ehdotusta ylioppilastutkinnosta annetun lain uudeksi 4 a §:ksi
On tärkeää, että koulutuspolku sosiaali-, terveys- ja kasvatusaloille säilyy sujuvana myös poikkeusoloissa.

Tehyn huomiot koskien ehdotusta lukiolain uudeksi 18 a §:ksi
Oppivelvollisten koulutuksen turvaaminen tukee pitkällä aikavälillä sosiaali-, terveys- ja kasvatusalojen ammattihenkilöiden saatavuutta.

Lausunto koskien ehdotusta lukiolain 4 §:n muuttamisesta
Ei lausuttavaa koskien koulutuksen järjestämisluvan myöntämistä.

Tehyn huomiot koskien ehdotusta tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta annetun lain uudeksi 26 a §:ksi
Etäopetuksen mahdollistaminen on perusteltua, mutta oppivelvollisten koulutuksen turvaaminen tukee pitkällä aikavälillä sosiaali-, terveys- ja kasvatusaloille suuntaavassa valmentavassa koulutuksessa lähiopetuksen ja ohjauksen merkitys korostuu.

Lausunto koskien lain 8 §:ää koskevia muutoksia
Ei lausuttavaa koskien ammatilliseen tehtävään valmistavaan koulutukseen ja turvallisuuskoulutukseen, joka valmistaa ansio- ja liikennelentäjän tehtäviin, ammattilentäjän tehtäviin helikopteritoiminnassa sekä lennonjohtajan tehtäviin sekä koulutusta, jonka tehtävänä on parantaa merenkulkijoiden ja muiden vesillä liikkujien turvallisuutta sekä muuta turvallisuuden parantamiseen liittyvää koulutusta.

Lausunto koskien ylioppilastutkintoa koskevan lain 5 a §, 21 §, 22 §, 24 § ehdotettaviin muutoksiin
Ei lausuttavaa koskien ylioppilastutkinnosta annettuun lakiin ehdotettavia muutoksia pykälistä 5 a §, 21 §, 22 §, 24 §.

Tehyn huomiot koskien ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntia koskevia muutosehdotuksia
Mielestämme työelämätoimikuntien lakkauttamien on merkittävä ja koulutuksen laadun tarkkailua heikentävä muutos sosiaali-, terveys-, ja kasvatusalalle. Työelämätoimikunnat ovat varmistaneet osaamisen työelämävastaavuuden. Lisäksi riskinä on työelämäyhteyden heikkeneminen. Työelämän ja ammattijärjestöjen rooli pitää turvata uudessa mallissa. Tehy suhtautuu kriittisesti esitykseen ammatillisen koulutuksen työelämätoimikuntien lakkauttamisesta, koska muutos heikentää rakenteellista työelämäyhteyttä ja sisältää merkittäviä riskejä koulutuksen laadulle sekä osaamisen arvioinnin uskottavuudelle.

Työelämätoimikunnilla on ollut keskeinen rooli ammatillisen koulutuksen työelämävastaavuuden varmistamisessa. Ne ovat tuoneet koulutukseen ajantasaisen näkemyksen työelämän osaamistarpeista sekä varmistaneet osaamisen arvioinnin laatua ja yhdenmukaisuutta. Sosiaali- ja terveysalalla tämän merkitys korostuu erityisesti, koska koulutuksen tuottama osaaminen on suoraan yhteydessä potilas- ja asiakasturvallisuuteen.

Esitetty muutos siirtää tehtäviä Opetushallitukselle, mikä selkeyttää hallinnollista rakennetta, mutta samalla etäännyttää laadunvarmistusta käytännön työelämästä. Tällöin on riskinä, että koulutuksen sisältöjen, tutkintojen ja arviointikäytäntöjen kehittäminen ei enää perustu riittävästi alan arjen osaamisvaatimuksiin. Mielestämme työelämätoimikuntien vaikuttavuuden mahdolliset puutteet liittyvät ensisijaisesti käytettävissä oleviin resursseihin ja toimintatapoihin, eivät itse rakenteen tarpeettomuuteen.

Työelämätoimikunnat ovat toimineet keskeisenä muutoksenhakuelimenä osaamisen arvioinnissa. Oikaisumenettelyn siirtäminen Opetushallitukselle voi tehostaa hallintoa, mutta samalla heikentää arvioinnin työelämälähtöisyyttä ja opiskelijoiden oikeusturvan kokemusta. Osaamisen arvioinnin uskottavuus perustuu siihen, että arvioinnissa ja sen oikaisussa on mukana vahva alan substanssiosaaminen. Tehy korostaa, että erityisesti sosiaali- ja terveysalalla työelämäyhteyden merkitys on poikkeuksellisen suuri. Koulutus sisältää laajasti työpaikalla tapahtuvaa oppimista ja näyttöjä, ja toimintaympäristö on vahvasti säädelty sekä jatkuvassa muutoksessa. Jos työelämätoimikuntien rooli poistuu ilman korvaavaa, aidosti vaikuttavaa rakennetta, vaarana on, että koulutuksen työelämävastaavuus ja osaamisen taso heikkenevät pitkällä aikavälillä.

Tehy toteaa, että työelämätoimikuntien lakkauttamista esitetyssä muodossa ei tule toteuttaa ilman, että samanaikaisesti luodaan uusi, rakenteellisesti vahva ja velvoittava malli työelämän osallistumiselle. Ammattijärjestöjen ja työntekijäedustajien asiantuntemus pitää turvata tutkintojen kehittämisessä, laadunvarmistuksessa ja osaamisen arvioinnissa.

Erityisesti sosiaali-, terveys- ja kasvatusalalle pitää varmistaa mekanismit, joilla osaamisen laatu ja potilas- ja asiakasturvallisuus voidaan turvata myös uudessa järjestelmässä.

Tehyn näkemyksen mukaan työelämätoimikuntien lakkauttaminen lisää riskiä koulutuksen laadun eriytymiselle ja työelämälähtöisyyden heikkenemiselle. Siksi muutoksen toimeenpanossa on välttämätöntä varmistaa, että työelämän rooli säilyy aidosti vaikuttavana ja rakenteellisesti turvattuna osana ammatillisen koulutuksen kokonaisuutta. Työelämän osallistuminen ammatillisen koulutuksen kehittämiseen on välttämätöntä, erityisesti spesifeissä ammateissa. Tästä hyvänä esimerkkinä kuntoutuksen ohjauksen (AMK) koulutuksen ja monialaisen ammatillisen osaamisen ymmärrys.

Lausunto koskien lukiolain 34 a §:ään ehdotettavaa muutosta
Ei lausuttavaa koulutuksesta kolmansien maiden kansalaisilta perittävä lukuvuosimaksuista.

Lausunto koskien lain 3 §:ään ehdotettavaa muutosta
Ei lausuttavaa koskien ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta annetun lain 3 §:n muuttamisesta, koskien kokeilulupia liikenteen palveluiden perustason ammattipätevyyskoulutusta.

Helsingissä 31.7.2026

Millariikka Rytkönen
puheenjohtaja
Tehy ry

Lisätiedot: Kirsi Coco koulutuspoliittinen asiantuntija kirsi.coco@tehy.fi